

**2005-2006 LIPATISISO ZA MIINELO YA BUPILO YA LIFASI YONA WORLD VALUES SURVEY
KA SIKUWA**

V1. Survey wave number (hamung'ole mwa nombolo yesancinci): **5**

V2. Nombolo ya naha moo, ngambolo ibelateng'i (*hamubeye linombolo ze talu kuzwelela fa mukoloko wa zeinzi fafasi faa*): _____

V2 CODE NAHA	42	Austria	84	Croatia
1 France	43	Greece	85	Slovakia
2 Britain	44	Turkey	86	Luxembourg
3 W Germany	45	Moscow	87	Sri Lanka
4 Italy	46	Lithuania	88	New Zealand
5 Netherlands	47	Latvia	89	Egypt
6 Denmark	48	Estonia	90	Morocco
7 Belgium	49	Ukraine	91	Iran
8 Spain	50	Russia	92	Jordan
9 Ireland	51	Peru	93	Bosnia
10 N Ireland	52	El Salvador	94	Cuba
11 USA	53	Venezuela	95	Cyprus
12 Canada	54	Uruguay	96	Algeria
13 Japan	55	Costa Rica	97	Kyrgyzstan
14 Mexico	56	Ghana	98	Guatemala
15 S Africa	57	Zimbabwe	99	Iraq
16 Hungary	58	Philippines	100	Hong Kong
17 Australia	59	Israel	101	Bolivia
18 Norway	60	Tanzania	102	Paraguay
19 Sweden	61	Moldova	103	Burkina Faso
20 Tambov	62	Georgia	104	Ethiopia
21 Iceland	63	Armenia	105	Rwanda
22 Argentina	64	Azerbaijan	106	Zambia
23 Finland	65	Thailand	107	
24 S Korea	66	Cameroon	108	
25 Poland	67	Saudi Arabia	109	
26 Switzerland	68	Dominic Rep	110	
27 Puerto Rico	69	Bangladesh		
28 Brazil	70	Indonesia		
29 Nigeria	71	Vietnam		
30 Chile	72	Albania		
31 Belarus	73	Colombia		
32 India	74	Uganda		
33 Czech	75	Basque		
34 E Germany	76	Malta		
35 Slovenia	77	Singapore		
36 Bulgaria	78	Andalusia		
37 Romania	79	Galicia		
38 Pakistan	80	Valencia		
39 China	81	Serbia		
40 Taiwan	82	Montenegro		
41 Portugal	83	Macedonia		

V3. Nombolo ya ngambolo (hamung'ole linombolo zene, zeo lizibahaza mutu ya alaba lipuzo): _____

(Kuizibahaza kwa mubuzi wa lipuzo):

Mulumele shangwe. Nanizwelela kwa katengo ka lipatisiso ka libizo la Steadman Research Services. Lusweli kueza lipatisiso za mwa linaha kaufela kutalimana ni lika zeo, batu batabela mwa bupilo. Mwa lipatisiso ze, kukabuziwa kalulo ya batu bao yeo, ikayemela palo ya batu babapila mwa lifasi kaufela. Libizo la mina liketilwe ka mutakafulele kuba yo mungw'i wa batu bao, bayemela naha ye, ya Zambia. Mi ni itakaleza kumibuza lipuzo fa litaba zeng'ata za za bupilo. Likalabo za mina likaba likunutu, kono likatusa kuziba lika zeo batu ba lifasi kaufela balumela kuzona mane ni zeo, babata mwa bupilo.

(Hamubabonise likazi la A)

Fa lika ze tatama hamutaluse butokwa bwa zona mwa bupilo bwa mina. Mwa kona kutalusa kuli (Hamubale ni kupanga sikwenda fa kalabo iling'wi):

		Kiza butokwa hahulu	Kiza butokwa nyana	Halina butokwa hahulu	Hakiza butokwa ni kamuta	Anizibi (Isike kubala)	Akuna Kalabo (Isike kubala)	Azi miami (Isike kubala)
V4.	Lubasi	1	2	3	4			
V5.	Balikani	1	2	3	4			
V6.	Nako ya kuitabisa	1	2	3	4			
V7.	Litaba za naha	1		3	4			
			2					
V8.	Musebezi	1	2	3	4			
V9.	Keleke	1	2	3	4			

(TEMUSO :Hamubeye sikwenda fa likalabo kono musike mwabala –Faa, ni mwa ngambolo kaufela):

V10. Fa kutalima fa litaba kaufela, kana mwa kona kutalusa kuli (Hamubale likalabo ni kupanga sikwenda fa kalabo iling'wi):

- 1 Mutabile hahulu
- 2 Mutabilenyana
- 3 Hamusika taba hahulu
- 4 Hamusika taba ni kamuta
- 9 Anizibi (**Isike kubala**)
- 7 Akuna Kalabo (**Isike kubala**)
- 8 Azi miami (**Isike kubala**)

V11. Kana kakutalusa ka butumgi mukona kutalusa buino bwa mina bwa buiketo bwa mubili kuli, buchwang'i mazazi aa? Mwa kona kutalusa kuli (Hamubale likalabo)

- 1 Kibobunde hahulu
- 2 Ki bobunde
- 3 Kibobunde onacwalo feela
- 4 habuyo hande
- 9 Anizibi (**Isike kubala**)
- 7 Akuna Kalabo (**Isike kubala**)
- 8 Azi miami (**Isike kubala**)

(Hamubabonise likazi la B)

Kiwo mukoloko wa buino bwa bupilo boo, banana basusuezwa kuituta mwa malapa abashemi. Ki miinelo ifi, ye mubona kuli, kiya butokwa? Hamukete kufita fa likalabo ze keta-lizoho! (Hamubeye sikwenda fa likalabo ze keta-lizoho kakufitisisa):

		Ze pundilwe	Ze sikapundiwa
V12.	Tukuluho	1	2
V13.	Kubeleka katata	1	2
V14.	Kuba ni lizwalo la kueza lika ze lukile mwa bupilo	1	2
V15.	Kunahananga za kueza	1	2
V16.	Kuba ni pilu-telele mane ni kukuteka batu babang'wi	1	2
V17.	Kuitusisa hande mali, kubuluka mali mane ni lika zeng'wi cwalo	1	2
V18.	Chiseho ya kueza lika, tundamo	1	2
V19.	Tumelo ya silumeli	1	2
V20.	Kusaitata	1	2
V21.	Kuikokobezo kapa buiswalo	1	2

(Hamubabonise likazi la C)

V22. Kotalima fa miinelo kaufela ya bupilo, kana mufitile fa muinelo wa kubona kuli, lika za mizamaela hande mwa bupilo kaufela mazazi elupila kuona aa? Kakuitusisa likazi le, foo nombolo ya 1 italusa "lika halimizamaeli hande ni kamuta" ni nombolo ya bulishumi kapa 10 kotalusa kuli "lika limizamaela hande hahulu" mukona kuipeya kuli, mufumaneha fa kalulo ifi? (Hamubeye sikwenda fa nombolo iling'wi):

Lika halimizamaeli hande ni kamuta Mutabela hahulu lika moo lizamaela mwa bupilo

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

V23. Kabulela ka namungelele, kana mwa kona kotalusa kuli, batu babang'ata bakona kusepiwa kapa mutu ulukela kutokomela haiba haeza lika ni bona? (Hamubeye sikwenda fa kalabo iling'wi):

- 1 Batu babang'ata bakona kusepiwa
- 2 Mulukela kuba ni tokomelo hamueza lika ni bona

Kanako ya cwale nikabala mukoloko wa tutengo too, mutu hakona kukena mwateng'i kusina kuhapelezwa. Fa katengo ni katengo munitaluseze kapa mu limembala zetiile, ze shekesha kapa hamulimembala za mufuta wa katengo kao mubalezwi? (Hamubale likalabo ni kubeya sikwenda fa kalabo ya katengo ni katengo):

		Membala ya tiile	Membala ya shekesha	Hakuna koniwela	Anizibi (Isike kubala)	Akuna Kalabo (Isike kubala)	Azi miami (Isike kubala)
V24.	Keleke kapa katengo ka silumeli	2	1	0			
V25.	Katengo ka lipapali kapa kao maemo akona kikuzwisa bulutu	2	1	0			
V26.	Katengo kalika zeo mutu hakona kubonisezateng'i bukwala kapa kamo haikutwela, katengo ka lipina kapa ka lituto	2	1	0			
V27.	Katengo ka linongosi za babeleki	2	1	0			
V28.	Kopano ya litaba za naha	2	1	0			
V29.	Katengo kakabona za lilalanda moo, kupila	2	1	0			

	batu			
V30.	Katengo kabo chaziba ba Misebezi	2	1	0
V31.	Katengo ka lituso	2	1	0
V32.	Katengo kakayemela baleki ba lika	2	1	0
V33.	Tuengo totung'wi (Hamung'ole): _____	2	1	0

(Hamubabonise likazi la D)

Faa, mukoloko woo, kunani likwata-kwata za batu. Hamupunde likwata za batu bao musatabeli kuina bukaufi ni bona? (Hamubeye sikwenda fa sikwata ni sikwata):

		Kupundiwa	Kusapundiwa
V34.	Batu babaitwaelize lino ni milyani ye kola	1	2
V35.	Batu ba babasimuluha kwa sibaka silising'wi ni kuba ni sibupeho sisiswana	1	2
V36.	Batu babanani AIDS	1	2
V37.	Bazwahule kapa babeleki bamazwahule	1	2
V38.	Batu babaeza litaba za kwa misiyo mwahala banna kapa basali feela	1	2
V39.	Batu ba likeleke lisili	1	2
V40.	Bo ndalabangwana kapa batu babanwa hahulu bucwala	1	2
V41.	Munna ni musali babapila hamoho basikanyalana	1	2
V42.	Batu bababulela puo isili	1	2
V43.	(Kuitingille kumina: <i>Mushobo kapa mufuta wa batu ba sikai bao</i> <i>babutokwa kwa naha ye bulezwi hamung'ole</i>): _____ -	1	2

Kana mwa lumela kapa hamulumeli kapa hamuweli kwaneku la kulumela kapa kusalumelelana ni mibamba ye tatama? (Hamuibale ni kubeya sikwenda fa mubamba ni mubamba):

	Nalumela	Ni fasihali	Hanilumeli	Anizibi (Isike kubala)	Akuna Kalabo (Isike kubala)	Azi miami (Isike kubala)
V44.	Misebezi haitondahala, banna ulukela kuba ni swanelo ya kufumana musebezi kufita basali	1	2	3		
V45.	Misebezi haitondahala, ba likampani balukela kufanga kolo ya kukenisa misebezi yapili kwa bana ban aha ye kufita bazwahule.	1	2	3		

(Hamubabonise likazi la E)

V46. Batu babang'wi babaikutwa kuli, banani tukuluho ya kueza lika ze balata mwa bupilo mane ni kuikutwa kuli bachaindisa bupilo bwa bona haili babang'wi banani tumelo ya kuli, lika zebaeza halitamahani ni lika zebaezahalela. Hamuitusise sipimo moo, nombolo ya 1 italusa "hakuna ni kamuta" ni nombolo ya 10 kotalusa "hahulu" kubonisa tukuluho ya kueza lika zemulata mwa bupilo mane ni muinelo wa kuchaindisa kamo bupilo bwa mina buzamaela (Hamubeye sikwenda fa nombolo iling'wi):

Hakuna ni kamuta											Hahulu
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		

(*Hamubabonise likazi la F*)

V47. Kana munani buniti bwa kuli, batu babang'ata bakona kumilemalela haiba bafumana kolo kapa bakona kuminga hande? Hamubonise kalabo ya mina fa likazi foo, nombolo ya 1 iyemela "batu bakona kumilemalela," ni nombolo ya 10 yeo italusa kuli, "batu bakona kuminga hande" (*Hamubeye sikwenda fa nombolo iling'wi*):

Batu bakona kumilemalela

Batu bakona kuminga

hande

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

V48. Kanako ya cwale, ni lakaza kumibuza kaza lika zeo, mubona kuli, kiza butokwa hahulu ku mina kanako ye mubata musebezi. Kize lika zeng'wi zeng'ata zeo, batu babang'ata banyakisisanga kutalimana ni musebezi wa bona. Kusina kutalima kuli, kapa mubata musebezi, ki lika lifi zeo mukona kubeya fapili, haiba mubata musebezi (*Hamubale ni kubeya sikwenda fa kalabo iling'wi*):

1 Tuwelo ya ngana ilikuli, musike mwaba ni lipilaelo za mali

2 Musebezi wa ngana woo, kusina sabo yakuli, kampani ye mubeleka kuyona ikakwalwa kapa mukaba fa bulofa

3 Kubeleka ni batu bao mutabela

4 Kueza musebezi wo butokwa woo, ukona kutisa kuli, muikutwe kuli, mukonile kupeta lika ze tuna mwa mwa bupilo

9 Anizibi (**Isike kubala**)

7 Akuna Kalabo (**Isike kubala**)

8 Azi miami (**Isike kubala**)

V49. Ki muiinelo ufi woo, mukona kubeya mwa kalulo ya bubeli (*Hamubeye sikwenda fa kalabo iling'wi*):

1 Tuwelo yende ilikuli, musike mwaba ni lipilaelo za mali

2 Musebezi wa sakata moo, kusina sabo yakuli, kampani yemubeleka kuyona ikakwalwa kapa mane kuli mwendi mukaba malofa

3 Kubeleka ni batu bao mutabela

4 Kueza musebezi wo butokwa woo, ukona kutisa kuli muikutwe kuli, mukonile kupeta lika ze tuna mwa bupilo

9 Anizibi (**Isike kubala**)

7 Akuna Kalabo (**Isike kubala**)

8 Azi miami (**Isike kubala**)

Hamutaluse kapa mwa lumelelana hahulu kapa hamulumelelani hahulu ni mibamba ya manzwi atatama! Mwa lumela hahulu, mwa lumela, mufasihali, hamulumelelani kapa hamulumelelani hahulu? (*Hamubale likalabo ni kubeya sikwenda fa mubamba ni mubamba wa manzwi*):

		Kulumela hahulu	Kulumela	Kuba fa sihali	Kusalumel a	Kusalumel a hahulu	Anizibi (Isike kubala)	Akuna Kalabo (Isike kubala)	Azi miami (Isike kubala)
V50.	Kuzwisezapili kakutala limpo za mina za bupilo, ze mutokwa kuli mube ni musebezi.	1	2	3	4	5			
V51.	Ki maswabisa mutu kufumana mali ao asikabelekela	1	2	3	4	5			
V52.	Batu babasabeleki baba bo nakulonda.	1	2	3	4	5			
V53.	Kubeleka ki musebezi wa mutu mwahala sichaba	1	2	3	4	5			
V54.	Musebezi ulukelwa kufiwa kolo ya pili, ni haiba kuli, kotalusa kuli, mutu habe ni nako ye nyinyani ya kuishumusa	1	2	3	4	5			

(Hamubabonise likazi la G)

V55. Kanako ya cwale muinzi mwa buino bobucwang'i (Hamubale ni kubeya sikwenda fa kalabo iling'wi feela):

- 1 Munyezi kapa kunyalwa
- 2 Muina feela ni munna kapa musali yoo, musikanyala kapa kunyalwa kuyena
- 3 Mulelekile kapa kulelekwa
- 4 Mufapahani feela kono musali mwa linyalo
- 5 Mu limbelwa kapa mushwezwi ki musali
- 6 Hamusika nyala kapa kunyalwa

V56. Mukile mwaba kapa munani bana? (Hamubeye sikwenda fa noto kapa 0 haiba kalabo ki batili kapa linombolo zeng'wi haiba kalabo ki eni):

- 0 Hakuna bana
- 1 Mwana alimung'wi
- 2 Bana bababeli
- 3 Bana babalalu
- 4 Bana babane
- 5 Bana ba keta-lizoho
- 6 Bana ba silezi
- 7 Bana ba supile
- 8 Bana ba eight kapa kufitelela

V57. Haiba mutu ubulela kuli, mwanana utokwa lapa moo, kuinzi bo mahe nib o ndatahe kuli, hakone kuhula inge hali yatable, kana mwa kona kulumelelana kapa kusalumelelana ni yena ? (Hamubeye sikwenda fa kalabo iling'wi):

- 1 Ni bata kulumelelana
- 2 Ni bata kusalumelelana
- 9 Anizibi (Isike kubala)
- 7 Akuna Kalabo (Isike kubala)

8 Azi miami (**Isike kubala**)

V58. Mwa lumelelana kapa kusalumelelana ni mubamba wa manzwi atatama (Hamubale): “Manyalo ki miinelo ya ikale yeo, isalumelelani ni bupilo bwa kachenu.” (*Hamubeye sikwenda fa kalabo iling’wi*):

1 Nalumela

2 Hanilumeli

9 Anizibi (**Isike kubala**)

7 Akuna Kalabo (**Isike kubala**)

8 Azi miami (**Isike kubala**)

V59. Haiba musali wa likwasha hatabela kuba ni mwana kono hatabeli kuba mwa silikani sesitiile ni munna kana mwa lumelelana kapa hamulumelelani ni maemo amusali yoo? (*Hamubeye kalabo iling’wi mwa sikwenda*):

1 Nalumela

2 Hanilumeli

3 Kuitingile (*Musike mwabala, mubeye mwa sikwenda kalabo haiba haineela kualaba puzo ye*)

9 Anizibi (**Isike kubala**)

7 Akuna Kalabo (**Isike kubala**)

8 Azi miami (**Isike kubala**)

Mwa mibamba ya manzwi enikabala yetatama, hamunitaluseze kapa mwa lumelelana hahulu kapa hamulumelelani ni mubamba ni mubamba. Mwa lumelelana hahulu, mwa lumelelana, hamulumelelani kapa hamulumelelani hahulu? (*Hamubale ni kubeya mwa sikwenda fa mubamba ni mubamba*):

		Nalumelana hahulu	Nalume la	Hanilumeli	Hanilumelani hahulu	Anizibi (Isike kubala)	Akuna Kalabo (Isike kubala)	Azi miami (Isike kubala)
V60.	Kuba musali yanyezwi mwalapa kikokunde mane inge mutu ya beleka yoo, ahola tuwelo ka kweli..	1	2	3	4			
V61.	Kabukuswani banna bakona kuba baeteleli ba litaba ba sakata kufita basali	1	2	3	4			
V62.	Lituto za sikolo sa university libutokwa hahulu ku mushimani kufita ku musizani	1	2	3	4			
V63.	Ka bukuswani banna bakona kuba bazamaishi ba lipisinisi ba sakata kufita basali	1	2	3	4			

Batu babanga ni maemo ashutana-shutana mwa bupilo. Mwahala maemo atatama, hamunitaluseze kapa mwa lumelelana hahulu, mwa lumelelana, hamulumelelani kapa hamulumelelani hahulu ni ona? (*Hamubale ni kubeya sikwenda fa kalabo ya mubamba ni mubamba wa manzwi*):

	Nalumela hahulu	Nalumela	Hanilumeli	Hanilumeli hahulu	Anizibi (Isike	Akuna Kalabo (Isike	Azi miami (Isike
--	--------------------	----------	------------	----------------------	-------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------

					kubala)	kubala)	kubala)
V64.	Amang'wi amaemo aka mwa bupio ki kutabisa bashemi baka kuli, bakone kuikumusa kana	1	2	3	4		
V65.	Nibata kuba kangumu kufita kuyembuluka ni batu babang'wi	1	2	3	4		
V66.	Nalika katata kubona kuli, naeza lika zeo litabisa kapa zeo balikani baka bakulubela kuli, ni kone kueza	1	2	3	4		
V67.	Nai pangelanga maemo amwa bupilo bwaka ni nosi	1	2	3	4		

(Hamubonise likazi la H)

V68.	Kana buino bwa mali aitusisiwa mwa lapa la mina mubona kuli, bumilikani? Hamuitusise likazi le hape kumitusa mwa likalabo za mina (Hamubeye sikwenda fa nombolo iling'wi):									
	buni likana									Habusika nilikana hahulu
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

(Hamubabonise likazi la I)

V69. Batu baikambotanga kaza maemo alukela kuba anaha ye, mwahala lilimo zetaha ze lishumi. Faa, likazi le, kunani mukoloko wa maemo amang'wi ao batu babang'wi bakona kufa kolo yapili. Hamuni taluseze mina ka sibili maem ao mubona kuli, kiabutokwa hahulu? (Hamubeye sikwenda mwatasa feela "a kalulo ya likalabo zeinzi mwa kolo ya pili")

V70. Mi, ki maemo afi atatama ao abutokwa hahulu? (Hamubeye sikwenda fa kalabo iling'wi mwatasa feela "alikalabo za bubeli")

	Kalabo mwa kolo ya pili	Kalabo mwa kolo ya bubeli	Anizibi (Isike kubala)	Akuna Kalabo (Isike kubala)	Azi miami (Isike kubala)
Kalulo ye pahami ya kuhula kwa sifumu sa naha	1	1			
Kubona kuli, naha ye yaba ni limpi za masole zetiile	2	2			
Kubona kuli, batu baikalabela kutamana ni kamo lika	3	3			
lichaindisewa kwa musebezi wabona mane ni mwahala sichaba					
Kubona kuli, litolopo ni libaka za luna za matakanyani za buheha	4	4			

(Hamubabonise likazi la J)

V71. Kambe nemukafiwa kolo ya kuiketela, fa mukoloko wa lika zeinzi fa likazi le, ki lika lifi zeo mukona kutalusa kuli, kiza butokwa hahulu? (Hamubeye mwa sikwenda kalabo iling'wi feela mwatasa likalabo "zeinzi mwa kalulo ya pili ya likalabo"):

V72. Mi , ki lika lifi zetatama ? (*Hamubeye mwa sikwenda kalabo iling'wi feela mwatasa likalabo "zeinzi mwa kalulo ya bubeli ya likalabo"*):

	Likalabo mwa kalulo ya pili	Likalabo mwa kalulo ya bubeli	Anizibi (Isike kubala)	Akuna Kalabo (Isike kubala)	Azi miami (Isike kubala)
Kubona kuli, kwaba ni buiketo mwanaha	1	1			
Kubona kuli, batu bafiwa kolo ya kubulela sesing'wi fa mihato ya butokwa hahulu ya muso	2	2			
Kulwanisa liteko za lika zeo lisweli kupahama	3	3			
Kubona kuli mutu kaufela waba ni tukuluho ya kufitisa maikuto ahae ni kubukeleza tukuluho ye	4	4			

(*Hamubabonise likazi la K*)

V73. Ki woo, mukoloko womung'wi wa lika. Ka maikuto amina , kilika lifi ze butokwa kuzetatama? (*Hamubeye sikwenda fa kalabo iling'wi feela mwatasa likalabo "zeinzi mwa kalulo ya pili"*):

V74. Mi, lika zetatama za butokwa kilifi? (*Hamubeye sikwenda fa kalabo iling'wi feela mwatasa lika "zeinzi mwa kalulo ya bubeli"*):

	Likalabo mwa kalulo ya pili	Likalabo mwa kalulo ya bubeli
Sifumu san aha sesizamaya hande	1	1
Zwelopili ya sichaba sesisa itati ni seo sibona mutu ka butu bwahae	2	2
Zwelopili mwahala sichaba moo mihupulo ya batu iba ya butokwa kufita mali	3	3
Kulwanisa bukebenga	4	4

V75. Lunani sepo yetwi hakuna kuba ni ndwa yeng'wi, kono haiba ndwa ye cwalo ibateng'i kana mwa kona kutabela kulwanela naha ya mina? (*Hamubeye kalabo iling'wi feela mwa sikwenda*):

- 1 Eni
- 2 Batili
- 9 Anizibi (**Isike kubala**)
- 7 Akuna Kalabo (**Isike kubala**)
- 8 Azi miami (**Isike kubala**)

Kanako ya cwale, ni kabala mukoloko wa lincinceho mwa bupilo bwa luna, zeo likona kubateng'i kwa lilimo za kwa pili, cwale hamunitaluseze fa lincinceho ni lincinceho haiba likona kubateng'i, kapa munahana kuli, ikona kuba taba yende, ye maswe kapa mukona kuwela kusesiezahala kaufela? (*Hamubeye sikwenda fa kalabo ya lincinceho ni lincinceho*):

Hande	Ze ezahala kaufela	Bumaswe
-------	-----------------------	---------

	makandauko	1	2	3	4	5	6
	mane ni kubanga						
	mwa miinelo ye						
	kona kutisa kozi						
	kubutokwa ku						
	mutu yoo ; kupila						
	bupilo bobutabisa						
V87.	Kubutokwa						
	hahulu ku mutu						
	yoo, kuba wa						
	buiswalo kanako	1	2	3	4	5	6
	kaufela ;						
	kutokolomoha						
	kueza lika zeo						
	batu batalusa kuli,						
	kiza mafosisa						
V88.	Kubabalela libaka						
	moo, kupila batu	1	2	3	4	5	6
	kikwa butokwa						
	ku mutu yoo;						
	kubabalela lifa						
V89.	Sizo kisa butokwa						
	ku mutu yoo;						
	kulatelela miinelo						
	ya sizo yeo	1	2	3	4	5	6
	izwelela kwa						
	keleke yahabo						
	kapa lubasi						
	lwahabo.						
V90.	Ka pono ya mina kana munani tumelo yakuli, zwelopili ya misebezi ya science yesweli kukeza, ikatusa kapa kubeya bupilo bwa mutu mwa kozi? (<i>Hamubeye sikwenda fa kalabo iling'wi</i>):						
	1 Ikatusa						
	2 Ikabeya bupilo bwa mutu mwa kozi						
	3 Ye ming'wi ya misebezi ye [MUSIKE MWA BABALELA]						
	9 Anizibi (Isike kubala)						
	7 Akuna Kalabo (Isike kubala)						
	8 Azi miami (Isike kubala)						

(*Hamubabonise likazi la O*)

Kanako ya cwale ni lakaza kubala mibamba ya manzwi ye ming'wi ni kubuza kapa mwa lumelelana hahulu ni yona kapa hamulumelelani ni yona. Kwa lipuzo ze nombolo ya 1 italusa "Kusalumelelana ni kamuta" mi nombolo ya 10 italusa "Kulumelana kakutala." (*Hamubeye nombolo iling'wi mwa sikwenda fa mubamba ni mubamba*):

		Kusa lumelelan ni ka muta					Kulumelelana kakutala				
V91.	Misebezi ya science ni bumapanga-panga ibisa bupilo bwa luna hande, bunolo ni kupila mwa mbombolelwa	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
V92.	Bakeng'isa science ni bumapanga-panga kukaba limpito za kueza lika ze shutana-shutana kwa batu babakapila kwa lilimo zetaha	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
V93.	Science ni misebezi ya bumapanga-panga itisa kuli, bupilo bwa luna bukone kuncinca kaubebe	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

V94. Luitingile hahulu fa science kono ising'i hahulu fa tumelo

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

V95. Mukona kotalusa cwang'i chiseho ya mina mwa litaba za naha? Kana mu (*Hamubale likalabo ni kubeya sikwenda fa kalabo iling'wi*):

- 1 Ni litabela hahulu
- 2 Nalitabela ona cwalo feela
- 3 Hanilitabeli hahulu
- 4 Hani litabeli ni kamuta
- 9 Anizibi (**Isike kubala**)
- 7 Akuna Kalabo (**Isike kubala**)
- 8 Azi miami (**Isike kubala**)

(*Hamubabonise likazi la M*)

Kanako ya cwale, ni lakaza kuli, mutalime fa likazi le. Ni kabala muinelo womung'wi wa mihato ya litaba za naha yeo, batu banganga, mi ni itakaleza kuli, munitaluseze fa muhato ni muhato haiba mungile womung'wi wa kuyona, mihato ye, haiba musana mwanga mihato ye kapa hamukoni ni kamuta kuunga mihato ye mwa buino boo, bukona kubatengi (*Hamubale likalabo ni kubeya sikwenda fa muhato ni muhato*):

	Ni ingile	Nisana nanga	Hanina kuunga ni kamuta	Anizibi (Isike kubala)	Akuna Kalabo (Isike kubala)	Azi miami (Isike kubala)
V96. Kunyatela mapampili ilikubonisa bunyemi fa muhato womung'wi	1	2	3			
V97. Kuba ni kolo ya kubonisa bunyemi fa muhato wo mung'wi ka kuchaula mwa mikwakwa	1	2	3			
V98. Kuba ni kolo mwa muhato wa kuchaula kubonisa bunyemi fa taba yeng'wi kusina kuezwa mifilifili	1	2	3			
V99. Ye ming'wi mihato (Hamung'ole):	1	2	3			

Mubile ni kolo kapa hamusikaba ni yona ya kuezwa lika ze tatama mwahala lilimo ze keta-lizoho ze felile?
(*Hamubale likalabo ni kubeya sikwenda fa muhato ni muhato*):

	Ni bile ni kolo	Hanisikaba ni kolo
V100. Kunyatela pampili ye bonisa kuli, hamusika tabela muhato	1	2

womung'wi		
V101. Kuba ni kolo mwa muhato	1	2
ya kusatabela lika		
zeng'wi		
V102. Mwa kuchaula kubonisa	1	2
kusatabela mihato		
yeming'wi ye lumelezwi		
ki mulao		
V103. Zeng'wi	1	2
(Hamung'ole):_____		

V104. Kiye mibamba ye mibeli ya manzwi yeo, batu babulelanga ka linako zeng'wi habaikambota kaza litaba za buino bwa libaka ni kuhula kwa sifumu sa naha. Ki mubamba ufi wa manzwi woo, uli bukaufi ni maikuto amina? (*Hamubale ni kupanga sikwenda fa kalabo ya mina*):

- 1 Kubukeleza libaka kulukela kufiwa kolo ya pili, ni haikaba kuli, musebezi woo, ukona kuliehisia kuhula kwa sifumu sanaha mane cwalo ni kuluza misebezi ye ming'wi.
- 2 Kuhula kwa sifumu san aha ni kupanga misebezi kulukelwa kufiwa kolo ya pili, ni haiba kuli, buino bwa libaka za luna bukutela fafasi mwa nzila yeng'wi..
- 3 Likalabo zeng'wi (*Hamubeye sikwenda fa likalabo ze, haiba baineela kulialaba*).

(*Hamubabonise likazi la N*)

Ni kabala mibamba ye ming'wi ye talimana ni buino bwa libaka za luna. Faa, mubamba ni mubamba munitaluseze kapa mwa lumelelana hahulu, mwa lumelelana, hamulumelelani kapa hamulumelelani hahulu? (*Hamubale ni kubeya sikwenda fa kalabo iling'wi feela*):

	Nalumelelana hahulu	Nalumelelana	Hanilumelelani	Hanilumelelani hahulu	Anizibi (Isike kubala)	Akuna Kalabo (Isike kubala)	Azi miami (Isike kubala)
V105. Ni kona kutubula kalulo yeng'wi ya mali aka, haiba niba ni sepo ya kuli, mali aa, akatusisiwa mwa musebezi wa kubona kuli, buino bwa sibaka habusinyehi	1	2	3	4			
V106. Ni kona kulumela kekezo ya mutelo haiba mali ang'ambekelo aitusisiwa mwa musebezi wa kubona kuli, buino bwa sibaka habusinyehi .	1	2	3	4			
V107. Muso ulukela kuezwa misebezi ya kubona kuli, sinyeho ya libaka ya kutisezwa fafasi, kusina kuli, na ni kone kulifa pene kapa mali akuezisa cwalo.	1	2	3	4			

Kanako ya cwale ni kabala butata bwa buino bwa libaka boo, buambekile sichaba sesing'ata. Hamutaluse kamo butata ni butata buambekezi sibaka sa mina. Buipile hahulu mata, buipile mata onacwalo, habusikaipa hahulu mata, habusikaipa mata ni kamuta? (*Hamubale likalabo ni kupanga sikwenda fa butata ni butata*):

	Buipile hahulu mata	Buipile mata onacwalo	Hamusikaipa hahulu mata	Hamusikaipa mata ni kamuta	Anizibi (Isike kubala)	Akuna Kalabo (Isike kubala)	Azi miami (Isike kubala)
V108. Buino bobukwatasi bwa mezi	1	2	3	4			
V109. Buino bobukwatasi bwa moya wa kubuyela.	1	2	3	4			
V110. Buino bobukwatasi bwa limbuzi ni mezi	1	2	3	4			

Kanako ya cwale, lukatalima fa butata bobutalimani ni buino bwa libaka mwa lifasi kaufela. Hamunitaluseze maemo amobuipezi mata mwa lifasi kaufela. Buipile hahulu mata, buipile mata onacwalo, habusikaipa mata hahulu, habusikaipa mata ni hanyinyan? (*Hamubale likalabo ni kubeya sikwenda fa kalabo iling'wi ya butata ni butata*):

	Buipile hahulu mata	Buipile mata onacwalo	Habusikaipa hahulu mata	Habusikaipa mata ni hanyinyani	Anizibi (Isike kubala)	Akuna Kalabo (Isike kubala)	Azi miami (Isike kubala)
V111. Kuchisa kwa lifasi kaufela	1	2	3	4			
V112. Kuluza kwa simela kapa mufuta wa folofolo kapa lifa.	1	2	3	4			
V113. Kusinyeha kwa linuka, masa kapa mawate.	1	2	3	4			

(*Hamubabonise likazi la P*)

V114. Mwa litaba za naha , batu batalusanga ka "batu babainzi kwa lizoho la zohoto" ni "kwasilyo." Maikuto amina kiafi? (*Mubeye sikwenda fa kalabo iling'wi feela*):

Zohoto										Kwa silyo
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	

V115. Hamukengele feela za bang'oli bababeli, ba lilimo ze swana za kupepwa, bao baeza musebezi wo swana. Yo mung'wi utolemuha kuli, muhabo uholo tuwelo ya kweli ni kweli yetuna ku mufita. Mi mung'oli ya hola tuwelo ye tuna ububebe, ubeleka ka swanelo ni kusepahala hahulu fa musebezi wahae. K a maikuto amina. ki hande kapa hakihande kuli, mung'oli yo mung'wi hakone kuhola tuwelo yeng'ata kufita yo mung'wi ? (*Hamubeye sikwenda fa kalabo iling'wi*):

- 1 Ku hande
- 2 Haki taba yende
- 9 Anizibi (Isike kubala)
- 7 Akuna Kalabo (Isike kubala)

8 Azi miami (**Isike kubala**)*(Hamubabonise likazi la Q)*

V116. Kanako ya cwale, ni lakaza kuli, munitaluseze maikuto amina fahalimu alitaba ze shutana-shutana. Mukona kubeya maikuto amina fa sipimo sifi? 1 italusa kulumelelana kakutala ni mubamba wa manzwi ainzi kwa lizoho a zohoto; 10 italusa kulumelelana kakutala ni mubamba wa manzwi ainzi kwa lizoho la silyo. Haiba maikuto amina awela mwa sihali, mwakona kuketa nombolo yeli mwahali. (*Mubeye nombolo iling'wi fa taba ni taba*):

Lituwelo lilukela	Kulukela kuba ni shutano ye tuna
kupangiwa kuli	ya lituwelo ilikuli ibe mupuzo
likone kulikanelelanga	wa mutu

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

V117. Palo ya batu babaluwile
lipisinisi feela ni misebezi
ya bumapanga-panga
ilukelwa kukekwa

Palo ya lipisinisi za muso
ni misebezi ya bumapanga-
panga ilukela kukekwa

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

V118. Muso ulukela kuunga mihato ya
kubona kuli, mutu kaufela
mwa naha wa fumana lituso

Batu balukela kuunga mihato ya
kuitusa isalibona

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

V119. Kangisano kiyende kauli isusueza
kubeleka katata ni kuba ni
mihupulo ye minca

Kangisano ikona kutisa butata
mwahala sichaba

batu

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

V120. Kabukuswani kubeleka katata
kutisa kuli, mutu hakone kuba
ni bupilo bobunde

Kubeleka katata kabukuswani
hakutisangi kuli, mutu hakone
kupila bupilo bwa sakata- ki taba
feela ya litonoholo ni kuzibana feela
ni batu

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

V121. Batu bakona feela kufuma
kakuputelela babang'wi

Sifumu sa kona kuhula, mi sikona
kukwana mutu kaufela

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

(Hamubabonise likazi la R)

V122. Batu babang'wi banani tumelo yakuli, bakona kuziba hande lika zekabaezahalela mwa bupilo haili babang'wi banani tumelo yakuli, mutu hakoni kupima bumai bobumulibile. Cwale, hanitaluseze, maikuto ali bukaufi ni amina kakuitusisa sipimo moo nombolo ya 1 italusa "lika kaufela mwa bupilo zaezahala isali zona," ni nombolo ya 10 kutalusa kuli "batu bababanga ni kolo fa lika zekabaezahalela." (*Hamubeye sikwenda fa nombolo ilingwi feelar*):

Lika kaufela liezahalanga	Batu bakona kuba ni kolo fa lika
isalizona	zeba ezahalela

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

(Hamubabonise likazi la S)

V123. Hasamulaho wa kotalima fa buino kaufela, kana mwa kona kotalusa kuli, lifasi kilelinde, kileli maswe bakeng'isa misebezi ya science ni bumapanga-panga? Hamunitaluseze maikuto asutelela kuakumina kakuitusisa sipimo moo: nombolo ya 1 italusa "lifasi limaswe hahulu," ni nombolo ya 10 kotalusa kuli "lifasi kilelinde hahulu." (*Hamubeye sikwenda fa nombolo iling'wi*):

Limaswe hahulu										Ki lelinde hahulu
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	

V124. Cwale fa taba ya batu babazwelela kwa linaha lisili bao batilo belekela mwa naha moo. Ki mihato ifi yeo muso ulukela kuunga? (*Hamubale likalabo ni kubeya sikwenda fa kalabo iling'wi*):

- 1 Ulumeleze muzwahule kaufela kutaha mwa naha moo?
- 2 Bazwahule baa, balukela feela kutaha mwanaha moo, haiba banani misebezi ye batela kutoeza?
- 3 Kukusufaza kwa palo ya batu babakena mwa naha moo?
- 4 Kuhanisa batu babazwelela kwa linaha lisili kukena mwa naha moo?

Ni lakaza kuziba maemo asepo ye munani yona kwa likwata za batu babashutana -shutana. Hamunitaluseze kapa mwasepa sikwata sa batu se, hahulu, onacwalo feela, ising'i hahulu hamusepi ni kamuta? (*Hamubale ni kubeya sikwenda fa kalabo iling'wi*):

	Nasepa hahulu	Nasepa onacw alo feela	Hanisepi hahulu	Hanisepi ni kamuta	Anizibi (Isike kubala)	Akuna Kalabo (Isike kubala)	Azi miami (Isike kubala)
V125. Lubasi lwa mina	1	2	3	4			
V126. Batu bao, mupila bukaufi ni ni bona	1	2	3	4			
V127. Batu bao muziba hande	1	2	3	4			
V128. Batu bao , mukopana ni bona lwapili	1	2	3	4			
V129. Batu ba likeleke lisili	1	2	3	4			
V130. Batu babazwelela kwa linaha lisili	1	2	3	4			

Ni kapunda palo ya tutengo. Faa, katengo ni katengo , munitaluseze sepo yemunani yona kukona : ninani sepo ye tuna hahulu, seponyana, ising'i sepo ye tuna kapa hamuna sepo ni kamuta? (*Hamubale ni kubeya sikwenda fa kalabo ni kalabo*):

	Sepo yetuna hahulu	Sepo ye tunanya na	Sepo isingi ye tuna hahulu	Hamuna sepo ni yekana	Anizibi (Isike kubala)	Akuna Kalabo (Isike kubala)	Azi miami (Isike kubala)
V131. Ba likeleke]*	1	2	3	4			
V132. Limpi za masole	1	2	3	4			
V133. Mitende	1	2	3	4			
V134. Wailesi ya maswaniso	1	2	3	4			
V135. Tutengo twa linongosi za babeleki	1	2	3	4			
V136. Mapokola	1	2	3	4			
V137. Ba likuta	1	2	3	4			
V138. Ba muso (mwa tolopo ya Lusaka)	1	2	3	4			
V139. Likopano za litaba za naha	1	2	3	4			

V140.	Ndu ya milão	1	2	3	4
V141.	Babeleki ba muso	1	2	3	4
V142.	Likampani ze tuna	1	2	3	4
V143.	Tutengo totubona za lilalanda	1	2	3	4
V144.	Tutengo twa basali	1	2	3	4
V145.	Tutengo twa lituso	1	2	3	4
V146.	Katengo ka European Union **	1	2	3	4
V147.	Katengo ka macaba ka United Nations	1	2	3	4

Kanako ya cwale, ni kamitaluseza mifuta ya miinelo ya litaba za naha ni kumibuza kaze munahana fa nzila ni nzila kuba ona sikuka seo, naha ye ilukelwa kubusezwateng'i. Faa, muinelo ni muinelo kana mwa kona kutalusa buinzi hande hahulu, bu hande onacwalo, bumaswe hanyinyani, muinelo umaswe hahulu wa kubuseza kayona naha'? (*Hamubale ni kubeye sikwenda fa kalabo ni kalabo*):

		Buhande hahulu	Buhande onacwalo feela	Bu maswe nyana	Bumas we hahulu	Anizibi (Isike kubala)	Akuna Kalabo (Isike kubala)	Azi miami (Isike kubala)
V148.	Kuba ni mueteleli yatiile yasa ikalelwi ndu ya milao ni liketiso	1	2	3	4			
V149.	Kuba nib o chaziba kuunga mihato kamo babonela kuli, ya tusa naha kufita kufa musebezi woo, kwa muso	1	2	3	4			
V150.	Kuba ni puso ya masole	1	2	3	4			
V151.	Kuba ni puso ya likopano zeng'ata	1	2	3	4			

(Hamubabonise likazi la T)

Lika zeng'wi za kona kuba za butokwa kono hakikuli, kaufela zona liyemela puso ya sichaba. Hamunitaluseze fa lika ni lika zeo mubona kuli, liyemela puso ya sichaba. Hamuitusise sipimo sa nombolo ya 1 kotalusa “haliyemeli puso ya sichaba ni kamuta” ni nombolo ya 10 kotalusa kuli “liyemela puso ya sichaba” (*Hamubale ni kubeya sikwenda fa kalabo ni kalabo*):

		Haliyemeli puso ya sichaba						Za yemela puso puso ya sichaba			
V152.	Muso ulukela kunona mutelo kwa bafumi ni kutusa bafuzana	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
V153.	Ba likeleke bano tolokanga milao	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
V154.	Batu balukela kuiketela bazamaisi babona mwa liketiso ze sina bumene-mene	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
V155.	Batu babasabeleki balukelwa kufiwangwa lituso ki muso.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
V156.	Masole balukela kuunga puso haiba muso wa batu feela	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

	obonahala kuba bunya.										
V157.	Litukelo za batu lilukelwa kubukeleza batu kwaneku la kubahatelela	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
V158.	Sifumu sa tiya.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
V159.	Likebenga lilukelwa kufiwa koto yetiile hahulu	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
V160.	Batu bakona kuncinca milao hasamulaho wa kuunga muhato wa litaba kakuitinga fa maikuto abana ba naha	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
V161.	Basali banani liswanelo ze swana ni za banna	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

(Hamubabonise likazi la U)

V162. Kubutokwa cwang'i kumina kupila mwa naha moo, baeteleli baketilwe mwa liketiso za likopano ze ng'ata? Kakuitusisa sipimo sa kuli, nombolo ya litalusa kuli "halina butokwa ni kamuta" ni nombolo yakutalusa kuli, 10 "libutokwa hahulu." Ki kalulo ifi ye mulukela kuketa? (Hamubeye sikwenda fa nombolo iling'wi):

Haki za butokwa	Kiza butokwa
1 2 3 4 5 6 7 8 9	10

(Hamubonise likazi la V)

V163. Kanti naha ye, ya buziwa hande kakulatelela miinelo ya puso ya sichaba yona democracy la kachenu le? Hape hamuitusise sipimo sa kuli, nombolo ya 1 kuisa 10, moo nombolo ya 1 italusa kuli "hakuna miinelo ya puso ya sichaba" ni 10 kutalusa "kunani miinelo ya puso ya sichaba," ki kalulo ifi ye muketa? (Mubeye sikwenda fa nombolo ya pili):

Hakuna miinelo ya puso ya sichaba	Kunani miinelo ya puso ya sichaba
1 2 3 4 5 6 7 8 9	10

V164. Ki likute lelifita kai leo, lifiwa kwa liswanelo za butu kanako ya cwale mwanaha ye? Mwa ikutwa kuli (Hamubale ni kubeya sikwenda fa kalabo iling'wi):

- 1 Kunani likute lelituna za liswanelo za mutu
- 2 Kunani likute nyana
- 3 Hakuna likute lelituna hahulu
- 4 Hakuna likute
- 9 Anizibi (**Isike kubala**)
- 7 Akuna Kalabo (**Isike kubala**)
- 8 Azi miami (**Isike kubala**)

V165. Muutwile kaza milelo ya misebezi ya muso yelukelwa kupetwa mwa ilimo zeluli kuzona ze ona, Millennium Development Goals ka sikuwa ?

1. Eni
2. Batili

V166. Mwa silimo sa 2000, baeteleli banaha ze bata kukwana lifasi kaufela nebalumeleani kueza palonyana ya misebezi yeo, maemo ayona neili kulika kuchimbula buino bwa batu babapila mwa linaha zesina hande mali. Misebezi ye, ibizwa mihato ya zwelopili mwa lilimo zelukeni kuzona ili mihato yebizwa Millennium Development Goals ka sikuwa. Ni kamibalela butata bobung'wi boo, misebezi ye, ilika kutatulula. Ni lakaza kuli, munitaluseze butata boo, mubona kuli, kibobutuna hahulu **boo, buambekile lifasi kaufela?** (Hamubale ni kubeya sikwenda fa kalabo iling'wi mwatasi kalulo "bobutuna hahulu mwa lifasi kaufela"):

V167. Mi kibufi butata bobutatama bobutuna hahulu mwa lifasi kaufela? (Hamubeye sikwenda fa kalabo iling'wi mwatasi kalulo yar "butata bobutatama bobutuna hahulu mwa lifasi kaufela"):

	Bobutuna hahulu mwa lifasi	Bobutatama bobutuna hahulu mwa lifasi kaufela
Batu babapila mwa bunjebwe ni kutokwa	1	1

lituso

Ketululo ya basizani ni basali.

2

2

Buino bobu kwatasi bwa mezi ni matuku

3

3

ayambukela

Kutokwa hande tuto

4

4

Kusinyeha kwa libaka

5

5

V168. Fa butata bobutatama kibufi boo, mubona kuli, buipile hahulu mata **mwa naha ya mina?** (*Hamubeye sikwenda fa kalabo iling'wi yeli mwatasi "buipile hahulu mata mwa naha"*):

V169. Ki butata bufi bobutatama bobuipile hahulu mata **mwa naha ya mina?** (*Hamubeye sikwenda fa kalabo iling'wi mwatasi likalabo "butata bobutatama bobutuna hahulu mwa naha"*):

	Butata bobuipile hahulu mata mwa naha	Butata bobutatama bobutuna hahulu mwa naha
Batu babapila mwa bunjebwe ni kutokwa	1	1
lituso		
Ketululo ya basizani ni basali	2	2
Buino bobukwatasi bwa mezi ni matuku	3	3
ayambukela		
Tuto ye shekesha	4	4
Kusinyeha kwa libaka	5	5

Nikami balela matata afumnua mwa lifasi ni zeo ba eteleli ba mwa lifasi batata ku eza kuliimulula. Mubonise kuzeo zetokwa ku enzi wa hulu ki ba eteleli bamina kuys ka naha yamina kiutusisa card (*mubale niku supeza kalabollimu tab u tokwa. (Read out and code one answer for each goal):*

	Top priorit y	High priorit y	Medium priority	Low priorit y	Anizibi (Isike kubala)	Akuna Kalabo (Isike kubala)	Azi miami (Isike kubala)
V170. Bantu baba eza 25 percent mwalifasi bapila mwatala haba fiti ta dollar kazazi zabu tokwa kiku puma kalulo yeya hali ka 2015	1	2	3	4			
V171. Kanakoye ,banana baeza 130 million baba swanela ku ba mwa sikolo sa primary abakeni .Zabutokwa kikuli ka 2015 ,banana kautela bakone ku feza sikolo sa primary.	1	2	3	4			
V172. Banana baba ketalizoho ni babalalu (8) ku baba mwanda (100) baba pepwa mwalifasi ba shwabasika ka kwanga lilimo ze ketalizoho (5 yrs) zabutokwa kiku kutisa kalulo yeta tsi kalikalulo ze talu ka 2015.	1	2	3	4			
V173. About five million people become infected with HIV/AIDS each year. The goal is to stop the spread of HIV/AIDS.	1	2	3	4			

- Batu ba eza five million ba yambula ka kokwani ka hiv/aids ku ekeza.
- V174. Bantu baba eza 840 million mwa lifasi bapila mwa libaka zema sila zabu tokwa kikutusa batuba eza 100 million kuba ni libaka zekenile
- 1 2 3 4

(Hamubabonise likazi)

- A58 Kuna ni ze nato ze a boliwa mazazi ya kamo naha lukela kuba mwa lilimoze li shumi mwatasikuna ni mukoloko wazeo batu baba shutana babona a hulu botokwa .Kozao za butokwa kizifi zemobona ku bta hala a hulululi, ahulu ni a hulu nyana? (Muboni se kalabo ilmwitela kaya butokwa)

	Zebatahala ahuluhuli	Zebatahala ahulu	Zebatahala ahulunyana
Kakuli seza batu fakuina			
Kubukeleza buipuleleli			
Kukutisa liteko			
Kufa batu kaufela mezi akenile			
Kufa mata kwa batu kuba lela ka za mubuso			
Kubabalela mulawo ni kuhatise za.			

(Hamubabonise likazi):

- A59 Kizifi ku zao zabotokwa kwa mukdo ko tatama zabatahala ahuluhuli ahulni ahulu hyena (mubonise kalabo ilimwifela kuya ka butokwa. (Muboni se kalabo ilmwitela kaya butokwa).

	Zebata hala ahulululi	Zabatata ahulu	Zabatahala Ahulu nyana
Kubonalkulu maninimaniuna ni libyana zaticwa			
Kubuluka neha ni libaka ze kenile.			
Kubani bupilo bo bupahami			
Kufabatu mata kwami sebezi ni kwalibaka lebaina.			
Kuba luka balwani baba tihile			
Kubuluka kwitamulela mata			

(Hamubabonise likazi)

- A60. Kifi kuzeo zabotokwa kwamukolo ko ota tama zebata hala a hulululi ahuluni ahulunyana? (mubonise kalabo ili mwi fela kuya kabutokwa)

	Zebatahala ahulululi	Zautahala Ahulu	Zabatahala Ahulunyana.
Kufa mubu kwabatu kaufela.			
Kubanisibaka sehomina hano iba yebutokwa kufita masheleni			
Ka feza bumaswe.			
Kufa batu kafeleza licho			
Kubanisibaka sasilikani isike ku itata			

Kubona kuli batuka ufela ba fumana mi sebezi.			
---	--	--	--

(Hamubabonise likazi)

A61 Cwale mutalimisise hande mwatasi kwa mikololoka ye kopanyize ni kulu bulelela handende ze mu bona kuba ni butokwa ahuluhulu, ahulu, ahulunyana ni ze tokwahala ainyani (*Mu bopnise kalabo ilimwi fela kuya kabu tokwa*):

	Zabata ahuluhulu	Zabata ahulu	Zabata ahulunyana	Zabata ainyani
Kubona kuli mani ni mani una ni liviana za tokwa				
Kubuluka neha ni libakaze kenile				
Kuba nibupilo bobu patami. Kubona kuli mutu kaufela waya kwa sikolo				
Kufa batumata kwa misebezi nikwa libaka zebaina				
Kubuluka balwani baba fiel				
Kubuluka kwitamulela mata				
Kulukiseza batu kaufela fa kuina				
Kubukeleza bui puleleli				
Kukutisa liteko				
Kufa batu kaufela mezi akenile				
Kufa mutu kwa butuku bulela ka za mubuso				
Kubabalela mulawao ni ku hatiseza				
Kufa mubu kwa batu kaufela				
Kuba ni sibuka seho minahano iba yebuto kwa bufita masheleni				
Kufeza bumaswe				
Kufa batu kaufela lichu				
Kuna ni sibaka sasilika ni isike ku itata				
Kubona kuli batu kaufela ba fumana mi sebezi				

V178. Hamunahane kaza butata bobuambekile naha ya mina, ki swanelo kuli, baeteleli ban aha bakone kufa kolo ya pili mwahala musebezi wa kukusufaza bunjebwe mwa lifasi kaufela kapa balukela kufa kolo ya pili musebezi wa kutatulula butata bobufumanaha mwa naha ya mina? Hamuitusise sipimo moo, nombolo ya 1 italusa “kufa kolo ya pili mwa musebezi wa kulika kufukuza kwa manyando mwa lifasi ni nombolo ya 10

kutalusa“kufa kolo ya pili mwa musebezi wa kutatulula butata bobuambekile naha ye.” (*Hamubeye sikwenda fa kalabo iling’wi*):

Kolo ya pili ya kulika kutatulula ni kufukuza

Kufa kolo ya pili mwa musebezi wa kulika
butata bobuambekile lifasi

kutatulula butata bobuambekile naha

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Batu babang’wi banani tumelo ya kuli, butata bobung’wi bukonwa feela kutalimiwa ki katengo ka macaba ka United Nations kapa tutengo twa linaha ze fumaneha kwa sibaka sesiswana totucwale ka COMESA, imi habukong’wi kutatululwa ki miso ya linaha. Babang’wi bali, matata aa, alukelwa kufiwa ni kutatululwa ki miso ya linaha. Faa, butata ni butata munitaluseze ka mihato ya kutatulula matata ye lukelwa kungiwa ki muso, tutengo twa linaha ze fumaneha kwa sibaka silising’wi kapa katengo ka macaba ka United Nations? (*Hamubale ni kubeya sikwenda fa kalabo iling’wi ya butata ni butata*):

		Miso ya linaha	Tutengo twa linaha ze fumaneha sibaka sisiswana	Katengo ka macaba ka United Nations	Anizibi (Isike kubala)	Akuna Kalabo (Isike kubala)	Azi miami (Isike kubala)
V179.	Kubuluka kozo	1	2	3			
V180.	Kubabalela lifa	1	2	3			
V181.	Lituso zefiwa kwa linaha zesazwelapili	1	2	3			
V182.	Babalehi	1	2	3			
V183.	Liswanelo za butu	1	2	3			

V184. Kanako ya cwale, halusikuluheleni kwa ngambolo yeng’wi. Kiha kai haiba mwa kengelanga kaza maemo abupilo? (*Hamubale ni kubeya sikwenda fa kalabo iling’wi!*)

- 1 Ka linako zeng’ata
- 2 Ka linako zeng’wi
- 3 Kasiwela
- 4 Hani kengelangi ni hanyinyani
- 9 Anizibi (**Isike kubala**)
- 7 Akuna Kalabo (**Isike kubala**)
- 8 Azi miami (**Isike kubala**)

V185. Kana muli membala za silumeli? Haiba kalabo ki eni, ki keleke ifi? (*Hamubeye sikwenda fa kalabo kakulatelela mukoloko wofafasi fa. Hamubeye sikwenda fa. 0, haiba mualabi hatalusa kuli, hakeni keleke!*)

Batili: Hani keni keleke	0
Eni :Roman Catholic	1
Protestant	2
Orthodox (Russian/Greek/etc.)	3
Jew	4
Muslim	5
Hindu	6
Buddhist	7
Zeng’wi	8

(Hamung’ole):_____

(*Hamubabonise likazi la X*)

V186. Kwanda mikiti ya sinawenga ni ni mitande, ki hakai inge muya kwa lisebelezo za silumeli mazazi aa?
(Hamubeye siwenda fa kalabo iling'wi):

- 1 Kufitelela hang'wi ka sunda
- 2 Hang'wi ka sunda
- 3 Hang'wi ka kweli
- 4 Konji feela mwa mazazi amang'wi akenile
- 5 Hang'wi ka silimo
- 6 Hasikai feela
- 7 Nalikuba

(TEMUSO: Mwa linaha za Islam, hamubuze kuli, kihakai inge balapela!)

V187. Kusina kotalima fa taba ya kuli, mwa yanga kwa sebelezo kapa hamuyangi, mwa kona kotalusa kuli.
(Hamubale ni kubeya sikwenda fa kalabo iling'wi):

- 1 Mubalapeli
- 2 Hamubalapeli
- 3 Hamulumeli kuli, mulimu uteng'wi
- 9 Anizibi (**Isike kubala**)
- 7 Akuna Kalabo (**Isike kubala**)
- 8 Azi miami (**Isike kubala**)

Ka bukuswani kana mwa kona kunahana kuli, [Ba likeleke]* mwa naha ya mina bafa likalabo ze kwanile faa
(Hamubale likalabo ni kubeya sikwenda fa kalabo ni kalabo):

	Eni	Batili	Anizibi	Akuna Kalabo	Azi miami
			(Isike kubala)	(Isike kubala)	(Isike kubala)
V188. Butata bwa buiswalo bwa batu mane cwalo ni lika zebatokwa	1	2			
V189. Bupilo bwa lubasi	1	2			
V190. Lituso za bupilo bwa kwa moya	1	2			
V191. Butata boo, buambekile sichaba	1	2			

(Hamubonise likazi la Y)

V192. Mulimu ubutokwa cwang'i mwa bupilo bwa mina? Hamuitusise sipimo sesitatama kubonisa kuli, nombolo ya 10 italusa "butokwa hahulu" ni nombolo ya kotalusa "kutokwa butokwa ni kamuta." (Mubeye nombolo iling'wi mwa sikwenda):

Kutokwa butokwa ni kamuta							Butokwa hahulu		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

V193. Mwabanga ni mizuzu ya kulapelanga, kukengela kapa kuba mwa buino bobubata kuswana ?

- 1 Eni
- 2 Batili

(Hamubabonise likazi la Z)

Tumelo ya mina ya kulumela kapa kusalumelana ni mibamba ye tatama ya manzwi ifita kai? (Hamubale ni kubeya sikwenda fa mubamba ni mubamba wa manzwi):

Ku lumelelana hahulu	Ku lumela	Kuba mwa sihali	Kusa lumel elana	Kusa lumele lana hahulu	Anizibi (Isike kubala)	Akuna Kalabo (Isike kubala)	Azi miami (Isike kubala)
----------------------------	-----------	-----------------------	------------------------	----------------------------------	--	--	---

V194.	Batu ba litaba za naha bao, basina tumelo ku mulimu habalukeli kuswala litulo za zamaiso	1	2	3	4	5
V195.	Baeteleli ba silumeli habalukeli kususuezanga batu kamo balukela kuketela kanako ya liketiso	1	2	3	4	5
V196.	Kuhande kuli, mwanaha Zambia kuli batu babanani tumelo ye tuna ku mulimu bakone kuswala litulo zazamaiso	1	2	3	4	5
V197.	Baeteleli ba linzwi la mulimu habalukeli kubanga ni susuezo mwa mihato yengiwa ki muso	1	2	3	4	5

(Hamubabonise likazi la AA)

Hamunibulele fa mubamba ni mubamba kana munahana kuli, kuinzi hande, hakuyo hande, kapa muwela mwa sihali, kakuitusisa likazi le. (Hamubale ni kubeya sikwenda fa mubamba wa manzwi ni mubamba):

		Hakuyo hande					Ku hande nako kaufela				
V198.	Kulwanisa mali kuzwelela kwa muso ao, musina tukelo ya kufumana	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
V199.	Kusaba kulifa litifo mwa limota za malifiti	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
V200.	Kupuma kokutalimana ni mali ao mulukela kulifa mutelo haiba mufumana kolo ye cwalo	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
V201.	Mutu ya amuhela lileu kanako ya musebezi wahae	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
V202.	Banna kapa Basali bao, baeza litaba za kwa musiyo mwa bunna kapa busali bwabona feela	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
V203.	Buhule	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
V204.	Kusulula mulwalo	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
V205.	Kuleleka	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
V206.	Euthanasia—kufeza bupilo bwa mutu ya kula butuku bobusa foli	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
V207.	Kuipulaya	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
V208.	Munna kunata musalahae	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

V209. Maemo amina akuikuhumusa kuba mwana naha ye, ya Zambia afita kai? (Hamubale ni kubeya sikwenda fa kalabo iling'wi):

- 1 Ni ikumusa hahulu
- 2 Naikuhumusa ona cwalo
- 3 Hani ikumusi hahulu
- 4 Hani ikuhumusi ni hanyinyani
- 5 Hani mwana naha ye ,ya Zambia (Musike mwabala!Hamubeye feela sikwenda fa kalabo haiba baineela kuialaba)

(Hamubabonise likazi la AB)

Batu banani maikuto ashutana-shutana kutalimana ni moo, bainezi mane ni kamo kamo babonela lifasi. Kakuitusisa likazi le, hamuni taluseze kapa mwa lumelelana hahulu kapa mwa lumelelana ni mibamba ya manzwi atatama kamo muiponela? (*Hamubale ni kubeya sikwenda fa mubamba ni mubamba*):

	Nalumelelana hahulu	Nalumela	Hanilumeli	Hanilumeli hahulu	Anizibi (Isike kubala)	Akuna Kalabo (Isike kubala)	Azi miami (Isike kubala)
V210. Ni ipona sina mwana lifasi kaufela	1	2	3	4			
V211. Ni ipona sina membala wa sichaba moo, ni pila	1	2	3	4			
V212. Ni ipona sina mwana naha ye	1	2	3	4			
V213. Ni ipona sina mwana alinaha zeli mboela wa lifasi la Africa	1	2	3	4			
V214. Ni ipona sina mutu ya ichemezi	1	2	3	4			

Kana, bo ma-mina nib o ndata- mina bazwelela kwa naha isili kapa batili? Hamubonise *kakukauhanya* (*Hamubale ni kubeya sikwenda fa kalabo ni kalabo*):

	Ki bazwahule	Haki bazwahule
V215. Mushemi wa musali	1	2
V216. Mushemi wa munna	1	2

Ka maikuto amina, lika ze tatama libutokwa mang'i kwaneku la muzwahule ya bata kutaleleza lika ze kona kumubisa mwana naha ya mina? Hamutaluse kapa lika ze, mulibona kuli kiza butokwa hahulu, kiza butokwa onacwalo, kapa halina butokwa (*Hamubale ni kubeya mwa sikwenda kalabo ya lika ze tokwahala kutaleleza kuli, muzwahule yoo, habe mwana naha ya mina*):

	Kubutokwa hahulu	Kubutokwa onacwalo	Hakuna butokwa
V217. Kuba nib a mukowa babazwelela mwa naha yahesu	1	2	3
V218. Kupepelwa mwa naha ya Hesu	1	2	3
V219. Kulatelela sizo san aha ya hesu	1	2	3
V220. Kulatelela milao ya naha Yahesu	1	2	3

(*Hamubonise likazi la AC*)

V221. Kutalima fa puzo ya sikope-kope sa mishobo, mulumelelana ni maikuto afi? Hamuitusise sipimo se, kubonisa komuwela (*Hamubeye sikwenda fa nombolo iling'wi*):

Kuba ni mishobo-shobo										Mishobo-shobo mwanaha ibisa
kukona kufukuza kwa										bupilo munati
kutwano mwahala batu										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	

V222. Mubulelanga mushobo mang;i fan du ya mina? (*Hamubeye sikwenda fa kalabo iling'wi!*)

- 1 Silozi
- 2 Sinyanja
- 3 Sitonga
- 4 Sibemba
- 5 Sikaonde
- 6 Others (specify _____)

Batu bafumana makande alika ze ezahala mwa manaha ya habobona mane ni lifasi kaufela kuzwelela kwa lika ze shutana-shutana. Faa, lika ze tatama hamubonise kapa nemuitusize zona sunda ye felile kapa nemusika itusisa zona kufumana litaba. (*Hamubale ni kubeya sikwenda fa kalabo kaufela*):

	Ni itusize zona sunda ye felile	Hani sikaitusisa zona sunda ye felile
V223. Mutende wo hatisiwa zazi ni zazi	1	2
V224. Makande afa wailesi kapa TV	1	2
V225. Libuka za magazines	1	2
V226. Lipiho zeile mwa butungi za fa wailesi ni TV	1	2
V227. Libuka	1	2
V228. Internet, Email	1	2
V229. Lingambolo za kuikambota ni ni balikani	1	2

V230. Ki hakai inge muitusisa computer ye nyinyani? (*Hamubale ni kubeya kalabo iling'wi mwa sikwenda*):

- 1 Nalikuba
- 2 Ka siwela
- 3 Hang'ata
- 4 Hanizibi kuli, computer ki sikamang'i (*Musike mwabala konji habaineela kualaba!*)

(*Hamubonise likazi la AD*)

V231. Kambe kunani liketiso ze tuna kamuso, ki kopano ifi fa mukoloko woo, yeo nemukaketa? Hamupunde linombolo zeinzi fa likazi le, haiba musa lyanganeha kualaba puzo ye, ni ka mibuza cwana kuli, kanti ki kopano ya litaba za naha ifi ye mitabisa hahulu? (*Hamubeye sikwenda fa kalabo iling'wi*):

- 01 Kopano ya MMD (Movement for Multi Party Democracy)
- 02 Kopano ya PF (Patrotic Front)
- 03 Kopano ya UDA (United Democratic Alliance)
- 04 Kopano ya HP (Heritage Party)
- 05 Kopano ya APC- All People Congress Party
- 06 Yamamwi _____ [TEMUSO: hamuitusise linombolo zepeli kubonisa likopano ze tuna hahulu mwa sibaka sesing'wi!]

V232. Kopano ya bubeli yenemukaketa kiifi? Haiba musalyanganeha kufumana kalabo, ni kamibuza kuli, ki kopano ya bubeli ifi yeo, imitabisa hahulu? (*Mubeye sikwenda fa kalabo iling'wi*):

- 01 Kopano ya MMD (Movement for Multi Party Democracy)
- 02 Kopano ya PF (Patrotic Front)
- 03 Kopano ya UDA (United Democratic Alliance)
- 04 Kopano ya HP (Heritage Party)
- 05 Kpoano ya APC- All People Congress Party
- 06 Yamamwi _____

V233. Kana kunani kopano yeo, mukashwa cwalo musaketi? (*Hamubeye sikwenda fa kalabo iling'wi*):

- 01 Kopano ya MMD (Movement for Multi Party Democracy)
- 02 Kopano ya PF (Patriotic Front)
- 03 Kopano ya UDA (United Democratic Alliance)
- 04 Kopano ya HP (Heritage Party)
- 05 Kpoano ya APC- All People Congress Party
- 06 Yamamwi_____

[*Mwa kona kuiketela kapa mwa alaba puzo ye tatama*]

V233a. Kabukuswani mwakona kuitalisa kuli muba kopano ya Christian Democrat, a Social Democrat, muyemeli wa kopano yeng'wi kapa hamuna kopano yemiinzi kwa pili hahulu?

- 01 Kopano ya MMD (Movement for Multi Party Democracy)
- 02 Kopano ya PF (Patriotic Front)
- 03 Kopano ya UDA (United Democratic Alliance)
- 04 Kopano ya HP (Heritage Party)
- 05 Kpoano ya APC- All People Congress Party
- 06 Yamamwi_____

[TEMUSO: *Puzo ye, mwa kona kuiketela kuialaba kauli, mutu ya pila mwa naha moo, buino bwa kozo butondahala hakoni kuialaba hande. Mutu ukona feela kupunda likopano ze sikai ze fumaneha fa likazi la AA*].

V234. Mwa liketiso zenebiletengi onacwale- cwale fa, za kuketa nduna wan du ya milao nemubile ni kolo mwateng'i (*Hamubeye sikwenda fa kalabo*):

- 1 Eni
- 2 Batili
- 9 Anizibi (**Isike kubala**)
- 7 Akuna Kalabo (**Isike kubala**)
- 8 Azi miami (**Isike kubala**)

BATU

V235. (*Hamubeye sikwenda kubonisa kapa mutu ki musali kapa munna*):

- 1 Munna
- 2 Musali

V236. Hamunitaluseze silimo se, mupepilwe? 19 ____ (Hamung'ole linombolo ze peli za mafelelezo)

V237. Faa, kotalusa kuli munani ni lilimo za kupepwa ze ____ (hamung'ole lilimo za mina kakuitusisa linombolo ze peli).

V238. Sitopa sesi pahami kakufitisisa se mufitile kusona kisifi? [TEMUSO: *haiba mualabi wa lipuzo hatalusa kuli ki mwa na sikolo, hamubeye mwa sikwenda sitopa seo, hakulubelwa kufeza*]:

- 1 Hasikafita kwa sikolo
- 2 Hasikafeleleza sikolo sa primary
- 3 Ufelize sikolo sa primary
- 4 Hasika feleleza sikolo sa secondary : technical/vocational type
- 5 Ufelize sikolo sa secondary : technical/vocational type
- 6 Hasikafeleleza sikolo sa secondary: witukiseza kuya kwa university
- 7 Ufelize sikolo sa secondary: ki mufuta witukiseza kuya kwa university
- 8 Bainzi mwa kalulo ya sikolo sa university-, kono habasika fumana kale degree
- 9 Bafelize lituto za University ni kuba ni degree

V239. Mukaba ni lilimo ze kai hamukafeza lituto za mina kaufela kwa sikolo feela kapa sikolo sesi pahami ? Hamuzwise kwateng'i misebezi ya kuitutela kubabang'wi. Haiba mutu ya buziwa lipuzo [TEMUSO: *haiba mutu ya alaba lipuzo ki mwana sikolo, hamubeye mwa sikwenda sitopa sa kulubelwa kufeza*]:

_____ (hamung'ole lilimo za mina za kupepwa ka linombolo zepeli)

V240. Kana mupila ni bashemi ba mina? (*Mubeye mwa sikwenda kalabo iling'wi*):

- 1 Eni
- 2 Batili

V241. Mwa beleka kanako ya cwale kapa hamubeleki? Haiba mwa beleka mubelekanga mahora amakai mwa sunda? Haiba babeleka misebezi ye mibeli: hamutalime feela fa musebezi wo mutuna wobaeza (*hamubeye sikwenda fa kalabo iling'wi*):

Eni banani musebezi wa kuholela mali:

Wa kukenelela (kubeleka lihora ze 30 kapa kufitelela ka sunda) 1

Musebezi wa swalele (kubeleka lihora zeo, lili mwatasa 30 ka sunda) 2

Musebezi wa naiponela 3

Hakuna musebezi wa kuholelateng'i mali:

Batuhezi musebezi /bahola mali 4

akutuhela musebezi

Musali wa mwalapa yasabeleki 5

Mwana sikolo 6

Yasabeleki 7

Zeng'wi 8

(Hamung'ole): _____

(TEMUSO :Haiba kalabo ki “eni” mi mutu ya alaba lipuzo unani musebezi , hamuekeze ni puzo ye tatama. Haiba kalabo ki batili hamuekeze ni puzo V249!)

V242. Ki mwa kalulo ifi ya misebezi ye mubeleka kuyona? Haiba babeleka misebezi ye ming'ata mukete musebezi wo mutuna woo, baeza? Neili kalulo kapa ki kalulo ifi ye mueza mwa musebezi woo?

_____ (hamung'ole ni kuezwa sikwenda fa mukoloko wa likalabo ze kwatasi, kono musike mwabala mukoloko woo!)

- 1 Ya kenisa musebezi kapa muzamaishi yanani babeleki ba lishumi kapa kufitelela
- 2 Ya kenisa musebezi kapa muzamaishi yanani babeleki babali mwatasa palo yeeza lishumi
- 3 Musebezi wa buchaziba wo cwale ka chaziba wa mulao accountant, ticele cwalo-cwalo.
- 4 Ya chandisa babang'wi- mubeleki wa mwa office: ya zamaisha babang'wi
- 5 Mubeleki yasabeleki misebezi ya mangamu – ya mwa office: yasachandisi babang'wi
- 6 Kapitao ni muchandisi
- 7 Mubeleki ya itutile musebezi wahae ya beleka musebezi wa mazoho
- 8 Mubeleki yanani zibonyana ya musebezi yoo, habeleka musebezi wa mazoho
- 9 Mubeleki yasikaituta musebezi yoo, haeza musebezi wa mazoho
- 10 Mulimi : yanani simu
- 11 Mubeleki wa njimo
- 12 Membala wa mpi ya masole kapa mutai wa silelezo
- 13 Nalikuba ni be ni musebezi

V243. Mwa beleka mwa muso, kampani ya lipisinisi za mukunda kapa kampani ya bumapanga-panga? (*Hamubale ni kubeya sikwenda fa kalabo iling'wi*):

- 1 Muso kapa kampani ya muso

- 2 Pisinisi ya kwa mukunda kapa kampani ya bumapanga-panga ya kwa mukunda
- 3 Katengo ka kwa mukunda kao kasapangi mali ang'ambekelo (haiba kaineela)

V244. Misebezi ye mueza kwa musebezi wa mina kiya mazoho hahulu kapa haki ya mazoho ? Hamuitusise sipimo moo nombolo ya 1 italusa kuli “ki ya mazoho hahulu” ni nombolo ya 10 kotalusa kuli “hahulu haki ya mazoho” (*hamubeye sikwenda fa likalabo*):

Hahulu kiya mazoho								Haki ya mazoho hahulu	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

V245. Misebezi ye mueza kwa musebezi wa mina kanako yeng'ata ki yale yemupetanga zazi ni zazi kapa haki ki misebezi ye mupeta zazi ni zazi? Hamuitusise sipimo se, moo nombolo ya 1 italusa kuli “bung'ata bwa nako ki misebezi ya kamita” ni nombolo ya 10 kotalusa kuli “haki misebezi ya kamita bung'ata bwa nako kaufela” (*hamubeye sikwenda fa kalabo iling'wi*):

Ki misebezi ya kamita ka nako yeng'ata								Haki misebezi ya kamita bung'ata bwa kamita	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

V246. Munani tukuluho yefita kai kanako ye mupetanga misebezi ya mina yakwa musebezi? Hamuitusise sipimo se kotalusa kalulo ya tukuluho ya mina, moo 1 italusa “kutokwa tukuluho ni kamita” ni 10 kotalusa “kuba ni tukuluho ye tezi” (*hamubeye sikwenda fa kalabo ling'wi*):

Kutokwa tukuluho ni hanyinyani								Kuba ni tukuluho yetezi	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

V247. Kana mwa belekisanga batu babang'wi kwa musebezi? (*hamubeye sikwenda fa kalabo iling'wi*):

- 1 Eni
- 2 Batili

V248. Ki mina feela babatisanga mali amang'ata hahulu mwalapa la mina? (*hamubeye sikwenda fa kalabo iling'wi*):

- 1 Eni (mwa muinelo wo cwalo hamutule lipuzo zepeli zetatama ni kukeza ni puzo ya V250)
- 2 Batili (hamuekeze ni puzo yetatama)

V249. Mutu ya tisanga mali amang'ata hahulu mwa lapa la mina wa beleka kapa habekeki? (*hamubeye sikwenda fa kalabo iling'wi*):

- 1 Eni
- 2 Batili

V250. Ki musebezi mang'i wa beleka kuwona kapa wa nabeleka kuona. Haiba ubeleka misebezi ye fitelela ye mibeli, hamukete wo mutuna? Ki musebezi mangi wa eza kapa wa naezanga?

_____ (*hamung'ole ni kubeya sikwenda fa likalabo kakulatelela mukoloko woo, fafasi kono musike mwabala!*)

- 1 Ya kenisa misebezi kapa muzamaisi yanani babeleki ba lishumi kapa kufitelela
- 2 Ya kenisa misebezi kapa muzamaisi yanani babeleki babali mwatasa lishumi
- 3 Bo chaziba babacwale ka bo chaziba ba mulao, accountant, ticele cwalo-cwalo
- 4 Ya beleka musebezi wa kuchaindisa babang'wi- wa mwa office: ya belekisa babang'wi.
- 5 Yasa beleki musebezi wa mazoho – wa mwa office : kono wa kusabelekisa babang'wi
- 6 Kapitao kapa ya belekisa babang'wi
- 7 Mubeleki ya chuukile mwa musebezi wahae wa mazoho
- 8 Mubeleki yasika chuuka hahulu mwa musebezi wahae wa mazoho
- 9 Mubeleki yasika chuuka hahulu mwa musebezi wahae wa mazoho
- 10 Mulimi: yanani simu

- 11 Mubeleki wa njimo
- 12 Membala wa mpi ya masole kapa mutai wa silelezo
- 13 Nalikuba nibe ni musebezi

V251. Mwahala silimo sesifelile lubasi lwa mina lungile mihato ye tatama (*hamubale ni kubeya sikwenda fa kalabo iling'wi*):

- 1 Kubuluka mali
- 2 Kupila feela wa mulimu
- 3 Nemutisisize mali ao nemubulukile
- 4 Nemutisisize mali ao nemubulukile ni kukolota

V252. Batu ka linako zeng'wi baitalusanga kuli, bainzi mwa kalulo ya batu bababeleka, kalulo ya batu babainzi mwa sihali kapa kalulo ya batu babainzi kwahalimu kapa kwatasi. Mwakona kuitalisa kuli, mufumaneha mwa (*hamubale ni kubeya sikwenda fa kalabo iling'wi*):

- 1 Kalulo ya batu babainzi kwahalimu
- 2 Kalulo ya batu babali fa sihali
- 3 Kalulo ya batu babainzi fa sihali kwatasi
- 4 Kalulo ya batu bababeleka
- 5 Kalulo ya batu babali kwatasi

(*Hamubabonise likazi la AE*)

V253. *Fa, likazi le kunani sipimo sa lituwelo foo, nombolo ya 1 italusa* “tuwelo ye kwatasi kakufitisisa” ni nombolo ya 10 kuyemela “tuwelo ye pahami kakufitisisa” mwa naha. Lulakaza kuziba mwa sikwata moo, kufumaneha lapa la mina. Hamubonise nombolo ye swanela, kubala lituwelo kaufela, mali ao batu bafumananga hasamulaho wa kukwanisa lilimo za peleko mane ni mali amang'wi akena mwalapa. (*hamubeye sikwenda fa nombolo iling'wi*):

Ye kwatasi hahulu									ye pahami hahulu
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

V254. (*Hamubeye sikwenda fa muinelo wa chiseho woo, mutu yanabuziwa lipuzo nalikuwona mwahala ngambolo*):

- 1 Mutu yanabuziwa lipuzo nanani chiseho
- 2 Mutu yanabuziwa lipuzo nanani chiseho onacwalo feela
- 3 Mutu ya nabuziwa lipuzo nasina chiseho

V255. (*Hamubeye sikwenda fa palo ya batu babapila mwa sikiliti moo, kupila mutu yenemubuza lipuzo*):

- 1 Batu babali mwatasa 2,000
- 2 2,000 - 5,000
- 3 5 - 10,000
- 4 10 - 20,000
- 5 20 - 50,000
- 6 50 - 100,000
- 7 100 - 500,000
- 8 500,000 ni kufitelela

V256. (*Hamubeye sikwenda fa mufuta wa batu ka kuya ka pono ya mina*):

- 1 Caucasian white
- 2 African
- 3 South Asian Indian, Pakistani, etc.
- 4 East Asian Chinese, Japanese, etc.
- 5 Arabic, Central Asian

6 Zeng'wi (hamung'ole): _____

V257. (*Hamubeye sikwenda kwa sibaka koo, ngambolo ye neibeziteng'i*):

- 1 North Western Province
- 2 Western Province
- 3 Southern Province
- 4 Central Province
- 5 Eastern Province
- 6 Northern Province
- 7 Luapula Province
- 8 Lusaka Province

[TEMUSO: *hamuitusise linombolo zepeli ze swanela kwa sibaka sa mina*]

V258. (*Hamubeye sikwenda fa mushobo woo, newitusiswa mwa ngambolo ya mina*):

- 1 Sikuwa
- 2 Sibemba
- 3 sitonga
- 4 Silozi
- 5 Sikaonde
- 6 Sinyanja
7. Zeng'wi (hamung'ole): _____

[TEMUSO: *Haiba kwa lukela hamuitusise code ya sibaka sa mina*]

V259. Kupima hande miinelo ye itusisiwe mwa ngambolo (Hamube ni linombolo zene zeo, mukaitusisa kuzwisa mafosisa abatu bao balukela kapa babile mwa ngambolo ilikuli, ibonahalise kuli, iyemela naha kaufela. Haiba muhato wa kunyakisisa woo, haubiteng'i hamubeye feela sikwenda fa "1." Kubutokwa kuzwisa mafosisa atuto. Ka mutala haiba palo ya batu bao mubile ni bona mwa ngambolo inani kalulo ya ng'ambekelo yeeza 10 percent ya batu babafitile kwa university sina moo ibezi mwa palo ya babahulu, limembala za sikwata se, lilukelwa kukusufazwa fa kalulo yeeza 10 ilikubafa 9 yeo ibeiwa mwa sikwenda sina "90").